

Vatten och avlopp: Servicen fortsätter

Det här lovar Borgå Stad vad som än händer med Andelslaget Borgå Skärgårds Vattentjänstverk. Staden har betalat bort banklån på 2 miljoner euro som staden garanterat.

Kvar finns ännu ett tilläggs lån som någon hamnar att betala bort då Andelslaget har inte pengar att betala bort det. Borgå stad har inte varit intresserad av att Andelslaget skall sköta vatten- och avloppsinfrastrukturen på Emsalö, Vessö och Pellinge i och med att staden inte velat ge garanti på Andelslagets resterande banklån.

Stadens koncernledning har tillsammans med Borgå vattens ledning förhandlat om hur Andelslagets verksamhet ska tas över av Borgå stad så att vatten- och avloppsservicen fortsätter. Det alternativ som staden hittills framfört, om vattenandelslaget sätts i konkurs, är att grunda ett aktiebolag som tar över ansvaret för skärgårdens vatten- och avloppstjänster och därmed hålla andelslagets tillgångar och skulder skilt från Borgå vatten.

Blir det så här, kommer staden att granska verksamhetsområdets omfattning, bestämma egendomen av infrastrukturen, gå igenom alla andelsägarnas anslutningsavtal och betalningar som gjorts och förfaller samt se över tarifferna. Antagligen kommer anslutningsavgifterna att väsentligt höjas för nya anslutare. Kanske tvingas nu de som enligt lagen borde ansluta sig, men inte ännu gjort det, att ansluta sig. De som redan är anslutna och betalat sin anslutningsavgift behöver inte oro sig – det som är betalt är betalt. Hur det sedan blir med serviceavgifterna får vi se.

Vattenandelslaget har kunnat sköta driften och servicen av det byggda nätet med positivt resultat i och med höga avgifter – 2-3 ggr högre än vad stadsborna behöver betala till Borgå vatten. Men pengar att amortera lånen har inte kunnat fås då antalet anslutare har varit lägre än vad denna infrastrukturinvestering utgått ifrån. Inte har det hjälpt att det ordnades ett verksamhetsområde med tvång att ansluta sig – Borgå stad har inte gjort någonting för att få mera anslutare. I stället har staden tydligt visat sitt ointresse att stöda skärgårdens vattenandelslag och därmed ordna sådana vatten- och avloppsreningsstjänster som staden egentligen har ansvar för enligt lagen om vattentjänster. Emsalö har en mycket problematisk jordmån, att få godtagbart hushållsvatten från egna borrhåll eller brunnar är just inte alls möjligt.

I praktiken verkar det bli så att endast hushåll inom verksamhetsområdet kommer att ha möjlighet att få kommunalt vatten och kunna ansluta sig till en sådan avloppsvattenrenning som verkligen renar avloppsvattnet. Alla hushåll utanför verksamhetsområdet får sedan skaffa rent vatten på annat sätt och rena sitt avloppsvatten inom två år enligt förordningen gällande glesbygdens avloppsvattenrenning. I skärgården är reningskraven så höga att fastighetsvisa reningsverk inte fungerar då belastningen varierar.

Att bli tvungen att skaffa bra hushållsvatten på egen tomt och bekosta egna dyra reningsystem är mycket kostsamt och blir lätt bortkastade pengar. Den bästa lösningen för Emsalö i det här fallet är ett heltäckande vattennät och de belastningsutjämnande byareningsverk som Andelslaget Borgå Skärgårds Vattentjänstverk har investerat i och fått EU-stöd för. Så vatten- och avloppsnäten i skärgården borde byggas ut och inte bromsas. Borgå stad har ansvaret att åtgärda detta för att hålla sin skärgård ren.

Bebbe Nyberg

Optiska fibernätet är färdigt

EmsaloNets bredbandsprojekt har förverkligats. Projektet som initierades av Emsalö Byaråd och som Bebbe Nyberg och framlidna Christer Nyström jobbat med sedan 2009 slutfördes i slutet av 2013.

LPONet Ab som köpte upp EmsaloNet i slutet av 2012 har snabbt fått byggt fibernätet så att det är möjligt för alla hus på Emsalö att ansluta sig. De som redan anslutit sig är mycket nöjda.

Emsalö kan nu skryta med att ha supersnabb bredbandsförbindelse som jämfört med stadsbebyggelsen i många fall är mycket bättre. Stomnätet har så mycket fibrer att företag t.ex. kan etablera sig med egna serverförbindelser.

Vad ger en anslutning?

Först och främst är det fråga om en supersnabb fast internetförbindelse och kabelTV som inte är väder- eller belastningskänslig såsom trådlös förbindelse. Den fasta internetförbindelsen möjliggör sedan en massa tjänster som hittills inte varit möjliga.

Åldringsvårdstjänsterna kan flyttas till nätet och gör det möjligt att bo längre tid hemma. Man kan ordna eget WiFi-nät på sin tomt så alla lätt kan koppla upp sig till internet, både unga och gamla.

LPONet är nätoperatören

LPONet Ab, som hör till Telefonandelslaget LPO, äger nätet och sköter servicen samt fungerar som operatör. Kontaktställe är LPONets butik på Lundagatan i Borgå. -bn

Tankar om förflutna tider på Emsalö

Till midsommaren 1953 blev sommarstugan på Slatterviksudden i Varlax by såpass färdig att familjen Blässar kunde flytta in för att fira årets ljusaste dygn. Huset fick plats vid stranden på den lilla udden vars namn ingen med säkerhet vet vad dess ursprung måtte vara.

Stugan befann sig så nära vägen, där den gjorde en krök endast några meter från huset, att på natten lyste bussen rakt in i sovrummet. Till köpeavtalet av tomten hörde dock att säljaren, jordbrukaren Stjernberg, skulle se till att vägen flyttas längre bort upp i skogen.

Det var första året då Emsalö kunde nås från fastlandet med färja. Pellingebåten trafikerade dock ännu några somrar till Edesvikens brygga. På vintern gick det ofta att ta sig med bil över Kuggen längs isen.

Redan första sommaren var det inte svårt att finna sysselsättning under semestern. Stugan skulle målas, byggnadsbrådet samlas ihop och ved för ugnen, spisen och kaminerna huggas. Varken el eller telefon var tillgängliga.

Då vi firade jul och nyår fick vi erfara att ett konstruktionsfel hade begåtts av Puutalo som hade skött om byggandet. Under kvällens lopp kände nämligen ingen sig frusen, för oljelamporna gjorde att värmen till slut steg ganska mycket mer än normalt inomhus. Men, ack och ve; på morgonen vaknade man i att termometern visade 12 grader! Väggarna hade isolerats med sågspån, och mängden hade sjunkit med hälften. Övre delen av väggarna bestod av två panelskott och emellan dem endast luft, som minsann inte bjöd på mycket isolering.

Mjölken brukade vi köpa hos Rosenströms, inte långt från oss, men ännu oftare besökte vi grannen därför, att de hade telefon. Att ringa till Helsingfors betydde att vi satt en

timme på Rosenströms gård och väntade på att fjärrsamtalet till huvudstaden skulle vara klart. Vill man räkna hur mycket tid man idag sparar tack vare moderna nät, att inte tala om mobiltelefonen, jämfört med hur det gick till för över ett halvt sekel sedan, så är det inte frågan om små stunder. Med åren har vi emsalöbor fått ta del av allt mer av teknologins bekvämligheter.

År 1963 byggdes stugan åt min egen familj på granntomten Kärrvik. Arbetet utfördes av bröderna Valter och Per Hellsten, och vid den tidpunkten fick vi el, som installerades

av Per Juslin. Han tillhör de många, som utfört allehanda jobb på Slattervikens och Kärrvikens semesterägor, så som Nils-Erik Uddströms Bygg, som under senare år skött om diverse snickararbeten, och byggt på nytt garagebyggnaden, vilken brann upp. Och det finns därutöver mera service till hands på Emsalö som t.ex. Närköpet, Öhmans såg och Björklunds båtvarv, vars tjänster vi fortlöpande tagit del av. Och inte att glömma Bo & Tua Uddströms fiskegodisar samt datastugan på Midgård

med bredbandsförbindelse. Med vattnet hade vi länge problem. Många borrhunnar såg dagens ljus, men inget vatten kom till synes. I flera år fick vi nöja oss med ytvatten, som dög till bastun och att diska med, men för oss blev möjligheten att erhålla vatten genom vattenandelslaget en välkommen grej, för det betydde ett slut på att transportera dricksvattnet från Helsingfors.

60 år på Finlands tjugonde största ö har varit fina tider. Emsalö är inte vilken som helst holme. Alla förmåner och gagn rymms inte här.

Harry Blässar

Vi Emsalöbor har fått ta del av teknologins bekvämligheter

Fler tjänster för äldre på ön?

När vi för mer eller mindre exakt 20 år sedan tog vårt flyttningsklass från Helsingfors till Emsalö var vi fulla av energi.

Att bygga ett hus på en tomt som för bara ett par år tidigare hade varit skog krävde visserligen en massa arbete, men Börje, Nonte, Robbe och Stigo skötte det svåra, och vi tog hand om uppgiften att skapa ett hem, en trädgård, en fungerande enhet på landet.

Det var mycket jobb, men trots att vi inte var purunga, så var det inte överkomligt mycket arbete. Man orkade. Snöskottning, vedhuggning, trädgårdsarbete, allt som hör till ett liv på landet.

Idag, tjuo år senare är det kanske inte längre så. Pensionärer har kanske tid, om ens det, men inte i alla situationer krafter. Ännu har det gått, men det går inte i all evighet, och tankarna går ofta till alternativen när det inte längre går. Den som har, kanske inte omätligt, men i varje fall tillräckligt med pengar, kan kanske köpa sig ett mindre ansträngande liv i stan. Men den som har sin "förmögenhet" nedplöjd i en tomt och ett hus på landet står förr eller senare

inför alternativet att sälja för att kunna leva med tillräcklig service i närheten. Inget trevligt alternativ.

Med tanke på att många ur de så kallade stora årsklasserna har valt att flytta bort från städerna för att leva på sina till året om bostäder förvandlade sommarparadis, kunde man föreställa sig att det skulle finnas en lönande nisch för företag, personer eller andra system som skulle kunna förlänga pensionärernas möjligheter att bo kvar på landet. Man kunde tänka sig ett helt spektrum av olika tjänster, från mindre handräckning i t.ex. snöskottning eller vedförsörjning till mer heltäckande hemhjälp.

En del av den här verksamheten kan få offentligt stöd, vilket kan göra den mer intressant.

Jag vet att dylik service redan finns att få till en viss grad på ön, men en mer organiserad form som lätt når dem som bara är i början av problematiken kunde gärna få se dagens ljus. Och i det sammanhanget är det viktigt att tjänster erbjuds i så varierad form och i så olika prisklasser som möjligt. Kanske det finns intresse... för vi vill ju gärna bo kvar!

GEO Stenius

Ångbåten naturligast i skärgården

Den 13 juli 1922 antecknade Sigrid Åkerman prydligt i sin lilla kassabok "20 mark s/s Lovisa". På föregående rad hade hon för "häst till båten" (från hemmet i Helsingfors?) noterat 6 mark 50 penni.

Troligen var det sommarflyttningen man behövde häst för, och det rätt höga biljettpriset kan ha täckt resan för både Sigrid, hennes två små barn och tjänarinnan. Husfar kom kanske med en senare båt.

Följande år valde familjen annan väg hem i september och Sigrid noterade: 19 mark för s/s J. L. Runeberg och 6 mark för "häst i Borgå". Oberoende av resvägen förefaller säsongen på Emsalö ha varit mycket kort, 1 1/2–2 månader, medan man i dag ofta tillbringar minst halva året på ön.

Sigrid Åkerman var mormor till Gunilla Malmberg som 20 juli i år firar Villa Fågelviks 100-årsjubileum i Varlax. Båtresan den 13 juli var kanske sommargästen Sigrids första till det nya sommarstället.

1922 hade Ossian och Sigrid Åkerman köpt Villa Fågelvik med tillhörande arrendemark, och i dag kan man se deras efterkommande i femte generationen skärgårdsälskare på klipporna här.

När Villa Fågelvik byggdes 1914 hade Varlax ångbåtsbrygga fungerat i ett år. Den byggdes just för s/s Lovisa, som på vägen mellan Helsingfors och Lovisa anlöpte många bryggor. Ångbåtsbryggan var viktig; över den transporterades både gods och post dagligen vid öppet vatten. För passagerarna var ångbåten från Södra hamnen i Helsingfors det överlägset bekvämaste sättet att nå Varlax.

Andra båtar vek under årens lopp också in till Varlax, men för den sista reguljära båtförbindelsen mellan södra Emsalö och Helsingfors svarade m/s Pellinge.

Färja och bro

När färjan över Kuggsundet sattes i trafik 1951 gick m/s Pellinge ännu under några somrar in till Varlax brygga, men sedan var det slut med den trafiken, och sedan 1992 har Emsalö bro till fastlandet. Den gamla ångbåtsbryggan på Emsalösidan av Kuggsundet har ersatts med en kaj som sporadiskt anlöps av utflyktsbåtar.

På samma sätt har också turbotarna från andra bryggor på Emsalö, från Havsudden i söder till Dyvik i väster för båtarna till Norra hamnen i Helsingfors och utmed öns östra sida för båtarna upp till Borgå eller österut mot Pellinge försvunnit. Byrådet har på några kryssningar med m/s Sandra D visat Emsalös kust och de platser där ångbåtsbryggor funnits. Enstaka utflykter har också gjorts till bl.a. Pörtö och vattnen kring Klovharun, en nog så aktuell plats i år när Finland firar 100-årsminnet av Tove Jansson. På byrådets initiativ reparerades Varlaxångbåtspaviljongutvändigt 1999.

Dagens m/s J.L. Runeberg – som inte skall förväxlas med den större båten med samma namn som Sigrid Åkerman reste med 1922 – är nu Emsalös enda kontakt med den generation skärgårdsbåtar, som i tiden förde sommargäster ut från Helsingfors till vår skärgårdsnatur. I dag är skärgårdsbåtarna borta liksom tjänarinnorna, och sommargästerna har blivit fritidsboende eller helt enkelt personer med en andra bostad på Emsalö. Gäst är man ju knappast i sitt eget hem. Nästan varje sommar dag efter halv ett kan man emellertid

S/s Lovisa (1907–1946, skrotad 1961) vid Varlax brygga. En nyare brygga finns på samma plats, men den gamla paviljongen står kvar som förr. Ur Svante Lindbergs samling.

fortfarande från Kuggen se J.L. Runeberg stäva upp mot Borgå å och återvända mot havet ungefär kvart före fem på eftermiddagen. På vår vita bänk i sydost kan vi också liksom Paul Nyberg i tiden ställa klockan efter ms J.L. Runeberg, när hon strax efter 12 under torsdagarna i juli dyker fram bakom Fågelboberget (Lerviks notberg) på sin väg mot Benitas café på Pellinge, Kabböle och Saltbodarna i Lovisa. Och när solen börjar gå ned ser vi hennes vita skrov dyka fram igen bakom Haxalö för att passera oss vid niotiden på vägen tillbaka till Helsingfors.

S/s Lovisa klockan nio

Vad har väl Paul Nyberg med detta att göra, kan någon tycka. Läs då hur den oöverträffade Emsalöskildraren i boken "Där havet blommar" från 1943 berättar om en fisketur en höstmorgon på Risskärsfjärden.

Klockan hade Nyberg lämnat hemma; i stället följde han med hur ångbåtsrökarna över Borgåleden visade s/s Borgås gång från Borgå mot huvudstaden förbi Emsalö brygga, Svartbäck, Kalvön, Kitö och Löparö. Och när Borgås dova ångvissla väl tystnat långt borta i Sibbo "ljuder s/s Lovisas trestämmiga signal vid Varlax. Då vet man att klockan pendlar kring nio." En stund senare såg Nyberg Lovisa sticka fram bakom Varlaxudden, passera Välterkvarn – som dagens sjökortsritare döpt om till något obegripligt – och fortsätta mot Örskär, Risskär, Rönnskär, Onasport och ett kort stopp vid Rågskär brygga, också hon på väg mot Helsingfors.

Sommaren 2014 har Emsalö haft två bussturer vardagar till och från Borgå. Kvällsturen från Borgå har bara "vid behov" fortsatt söderut från Tolkis, vilket gör att man inte kunnat räkna med någon kvällsbuss från ön. Under lör- och söndagar saknas helt busstrafik till vår ö, alltså omöjligt att bjuda in icke bilburna gäster då. Var ångbåtstrafiken kanske trots allt bättre än dagens kollektivtrafik?

Thure Malmberg, Villa Fågelvik, Varlax

I dag är
skärgårds-
båtarna
borta

Emsalö byggubbsvisan

Den här visan har sjungits på Emsalö åtminstone i 9 år, senast på visstugan i juni 2014 på Midgård. Melodin är av Synnöve Jern och orden av Synnöve Jern och Bitta Nyberg. Melodin kan man få höra av någon som medverkat i vistugan.

Vill ni höra på vår visa
ifrån paradiset ö?
Paradiset finns som alla vet på Emsalö.
Här finns allt man kan behöva,
sommarsol och vintersnö,
här vill alla leva
här vill alla bygga bo och sommarstuga
för man vet ju när ett hus skall timras opp,
då kommer Nitte, Nutte, Noni, Nisse, Nonte,
Pelle Propp.

Här på lande får man vila,
här finns inge jäkt och slit.
Här finns en butik som säljer allt
så tassa dit.
Du får korv och sill till brödet,
det finns band och nubbe och nit
och om du till bastun
önskar få en brygga för att kunna
hoppa tryggt i havet när du tänker ta ett dopp
då kommer Nitte, Nutte, Noni, Nisse, Nonte,
Pelle Propp

Tiden går och stugan lider,
virket tärs av tidens tand.
Familjer växer till sej
med små barn allt efter hand.
Mera rum för nya prylar,
större kök med vattenkran.
Kanske en terrass
med vacker utsikt mot ett hav...
man drömmer om uti sitt sinne
och man när ett stilla hopp,
få boka Nitte, Nutte, Noni, Nisse, Nonte,
Pelle Propp.

Och alla avloppspumparna på plats
har fixats utav Mats.

Se gamla Emsalö på film

De peranderska filmerna om Emsalö från 1959-1961 finns nu på dvd. De svartvita 8 mm smalfilmerna har senast visats på Midgård för flera decennier sedan. Kort introduktion av Bitta Nyberg och uppläsning av personnamnen i filmen av Christel Laukkonen. Filmen är svenskspråkig. Dvd:n finns att köpa i Närbutikern fr. o. m. 20.7, pris 7 euro.

Apropå fotboll...

Fotbollslaget hade förlorat 7-0 och lagledaren stegade in till domaren.

Han skakade hand med domaren och sa:

- En strålande match!
- Tycker du? sa domaren.
- Ja, absolut! Du skulle ha sett den!

- Klart han filmar, sa den utvisningsshotade fotbollsspelaren till domaren.

- Jag sparkade ju honom på de andra benet!

Foto: Berndt Nyberg

Besök Tove Janssons stuga på Klovharun

Snabb rutt:

Från Varlax lotsstation kan man ta rak kurs österut mot Svartskär (115 grader) och sedan rakt mot Klovharun (102 grader) totalt ca 6 sjömil. Landning norrifrån in i viken. Vid N – NO-vind kan man inte landa. Likaså ger hårda vindar från havet så stor sjögång runt harun att man inte kommer åt att landa någonstans ifrån. -bn

Sommaren 2014 finns det två besöksveckor då man får besöka ön: vecka 29 (lö 12.7 kl 12 på dagen till lö 19.7 kl 12 på dagen), och vecka 32 (lö 2.8. kl 12 på dagen till sö 10.8 kl 18)

Mera uppgifter från:

<http://www.pellinge.net/phf/klovharun.htm>

Ny webbplats under arbete

Östra Nylands Byar r.f. upprätthåller på nätet en Byportal, www.itukylat.fi, dit en massa byar hör, så också Emsalö. Byportalen håller på att ändras vilket betyder att Emsalös hemsida också kommer att ändras.

Emsalö Byaråd håller på med ändringsarbetet och förhoppningsvis kan Emsalö ha en ny hemsida i slutet av sommaren. Tillsvidare öppnas den gamla sidan på adressen www.emsalo.fi men kan inte uppdateras. -bn

Bollplanen blir livligt använd. Onsdagar i juli kl. 18 täv-las det i petanque och fotboll spelas det på tisdagar och torsdagar. Närmare uppgifter finns i servicekalendern.

Emsalökartan. Glöm inte att den fina kartan med gamla ortsnamn finns att köpa i Emsalö Närköp för 25 €.

Det gamla brandtornet har rustats upp med hjälp av skärgårdspengar och ska nu göras till FBK-museum. Vägen till tornet går en liten omväg från Emsalövägen via Mågvägen, som nu har fått eget officiellt namn.

God fortsättning
på sommaren!
www.emsalo.fi